

SPORAZUM O ZRAČNOM PROMETU

IZMEĐU

VIJEĆA MINISTARA BOSNE I HERCEGOVINE

I

VLADE REPUBLIKE BUGARSKE

Vijeće ministara Bosne i Hercegovine i Vlada Republike Bugarske, u daljem tekstu «Ugovorne strane»

Budući da su potpisnice Konvencije o Međunarodnom civilnom zrakoplovstvu otvorene za potpisivanje u Chicagu 7. decembra 1944;

U želji da zaključe dodatni sporazum navedenoj konvenciji s ciljem obavljanja planiranog zračnog prometa između svojih teritorija;

I

U želji da omoguće najveći stupanj sigurnosti i zaštite u međunarodnom zračnom prijevozu;

Dogovorile su se o sljedećem:

ČLAN 1. **Definicije**

Za potrebe ovog sporazuma, ako drugačije nije utvrđeno:

- a) pojam **Konvencija** označava Konvenciju o međunarodnom civilnom zrakoplovstvu otvorenu za potpisivanje u Chicagu 7. decembra 1944. kao i svaki aneks ili izmjenu i dopunu, usvojenu prema članu 90 te konvencije ili bilo kojeg amandmana Konvencije prema članu 94, ako su obje Ugovorne strane potvrdile te izmjene i dopune;
- b) izraz "**nadležni organi za zračni promet**" označava u slučaju Bosne i Hercegovine – Vijeće ministara – Ministarstvo komunikacija i prometa - Direkcija civilnog zrakoplovstva Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu BH DCA) ili bilo koja osoba ili tijelo ovlašteno da vrši bilo koju funkciju te organizacije u tom trenutku ili slične funkcije, a u slučaju Republike Bugarske, Ministarstvo transporta i komunikacija, koje zastupa ministar transporta i komunikacija, ili bilo koja osoba ili tijelo ovlašteno da vrši bilo koju funkciju te organizacije u tom trenutku ili slične funkcije,
- c) pojam **Sporazum** označava ovaj sporazum, Aneks priložen uz Sporazum i bilo koje izmjene ovog sporazuma ili njegovog Aneksa;
- d) pojam **određeni prijevoznik u zračnom prometu** označava prijevoznika koji je određen i ovlašten prema odredbama člana 4. ovog sporazuma;
- e) pojam **teritorija** u odnosu na državu, ima značenje iz člana 2 Konvencije;
- f) pojmovi **prijevoznik u zračnom prometu, zračni promet, međunarodni zračni promet i zaustavljanje u nekomercijalne svrhe** imaju značenja koja su određena u članu 96. Konvencije;
- g) pojam **određene rute** označava rute koje su utvrđene ili će biti utvrđene u Aneksu ovog sporazuma;
- h) pojam **ugovoreni promet** označava redovan međunarodni promet koji može biti obavljan na određenim linijama, saglasno odredbama ovog sporazuma;
- i) pojam **tarifa** označava cijenu koja se plaća za prijevoz putnika, prtljaga i robe i uslove prema kojima se te cijene primjenjuju, uključujući i cijene i uslove za agencijske i druge pomoćne usluge, ali isključujući naplatu i uslove prijevoza pošte;
- j) pojam **kapacitet** označava:
 - (i) u odnosu na zrakoplov, dostupnost sjedišta i / ili tereta navedenog zrakoplova na ruti ili dijelu rute;

- (ii) u odnosu na ugovoreni promet, kapacitet zrakoplova koji se koristi za takvu uslugu, pomnožen sa frekvencijom obavljanja prometa takvog zrakoplova u određenom periodu i koji ima tokom određenog vremenskog perioda na ruti ili dijelu rute;
- k) pojam **naknade korisnika** podrazumijeva naplatu koja se naplaćuje zrakoplovnim prijevoznicima od strane kompetentnih nadležnih organa, ili dozvoljen od strane tih organa, za brigu oko imovine zračne luke ili objekata za zračnu navigaciju, ili sličnih usluga i objekata, za zrakoplove, njihove posade, putnike i robu.

ČLAN 2.

Primjenjivost Konvencije u Chicagu

Prilikom implementacije ovoga sporazuma, Ugovorne strane će djelovati prema odredbama Konvencije o međunarodnom civilnom zrakoplovstvu onoliko koliko su ove odredbe primjenjive za međunarodne zračne usluge.

ČLAN 3.

Davanje prava

- (1) Svaka Ugovorna strana dodjeljuje drugoj Ugovornoj strani prava utvrđena ovim sporazumom, u svrhu utemeljenja redovnog međunarodnog zračnog prometa na rutama koje su navedene u Aneksu.
- (2) Prijevoznici u zračnom prometu koje je odredila svaka Ugovorna strana, uživat će, tokom obavljanja ugovorenog prometa na određenoj ruti, sljedeća prava:
 - a) letjeti iznad teritorija druge Ugovorne strane, bez slijetanja
 - b) slijetati na navedenoj teritoriji u nekomercijalne svrhe;
 - c) slijetati na navedenoj teritoriji na mjestima koja su utvrđena prema rasporedu ruta u Aneksu ovog sporazuma, u svrhu ukrcavanja ili iskrcavanja putnika međunarodnog zračnog prometa, robe i pošte, odvojeno ili u kombinaciji, u skladu sa odredbama Aneksa ovog sporazuma.
- (3) Prijevoznici u zračnom prometu svake Ugovorne strane, pored onih koji su određeni u članu 4. ovog sporazuma, također će uživati prava određena paragrafom 2 (a) i (b) ovog člana.
- (4) Ništa u paragrafu (2) ovog člana neće se smatrati dodjelom prava određenom prijevozniku u zračnom prometu jedne Ugovorne strane, da ukrcava putnike i robu, uključujući i poštu, na jednom mjestu na teritoriji druge Ugovorne strane, koji lete u smjeru druge tačke na teritoriji druge

Ugovorne strane, i prevoze se na posudbu ili uz naplatu.

- (5) Ukoliko zbog oružanog sukoba, prirodnih nesreća ili političkih nemira određeni prijevoznik u zračnom prometu jedne Ugovorne strane nije u mogućnosti obavljati promet po svojim uobičajenim rutama, druga Ugovorna strana će uložiti napor kako bi ostvarila nastavak obavljanja prometa prikladnim privremenim preuređenjem ruta.

ČLAN 4.

Određivanje prijevoznika i izdavanje dozvola

- (1) Svaka Ugovorna strana imaće pravo da odredi jednog prijevoznika u zračnom prometu za obavljanje ugovorenog prometa na određenim rutama i da o tome obavijesti pisanim putem drugu Ugovornu stranu, kao i da povuče ili izmijeni tu obavijest. Svako određivanje prijevoznika biće izvršeno u skladu sa primjenjivom nacionalnom legislativom i biće proslijeđena diplomatskim putem.
- (2) Po prijemu te obavijesti, nadležni organi zračnog prometa druge Ugovorne strane će, bez odlaganja, dodijeliti određenom prijevozniku u zračnom prometu odgovarajuće dozvole za obavljanje zračnog prometa.
- (3) Nadležni organi zračnog prometa jedne Ugovorne strane mogu zatražiti od određenog prijevoznika u zračnom prometu, kojeg je odredila druga Ugovorna strana, ispunjenje zahtjeva da je kvalifikovana ispunjavati uslove koji se primjenjuju pri vršenju međunarodnog zračnog prometa, propisane zakonima i pravilima, koristeći ovlaštenja u skladu sa odredbama Konvencije.
- (4) Svaka Ugovorna strana može odbiti dodjeljivanje dozvole za obavljanje zračnog prometa iz paragrafa (2) ovog člana, ili propisati uslove koje može smatrati neophodnim, za korištenje prava iz člana 3. paragraf (2) određenom prijevozniku u zračnom prometu, u bilo kojem slučaju gdje navedena Ugovorna strana nije sigurna da:
 - a) Ugovorna strana određenog prijevoznika u zračnom prometu ima većinu vlasništva i stvarnu kontrolu nad prijevoznikom u zračnom prometu ili njena pravna ili fizička lica; i
 - b) prijevoznik u zračnom prometu posjeduje sertifikat zračnog prijevoznika, kojeg izdaju nadležni organi zračnog prometa druge Ugovorne strane.
- (5) Kad je prijevoznik u zračnom prometu određen i ovlašten, saglasno odredbama ovog člana, može početi obavljati ugovoreni promet, pod uslovom da se prijevoznik u zračnom prometu pridržava primjenjivih odredaba ovog sporazuma.

ČLAN 5.

Povlačenje i obustava dozvola za obavljanje prometa

- (1) Nadležni organi zračnog prometa svake Ugovorne strane imaju pravo povući dozvolu za obavljanje prometa određenom prijevozniku u zračnom prometu kojeg je odredila druga Ugovorna strana ili ukinuti korištenje prava određenih članom 2. ovog sporazuma ili nametnuti takve uslove koje smatra neophodnim da bi se koristila ova prava:
 - a) u bilo kojem slučaju kad nije ispunjeno sljedeće:
 - (i) Ugovorna strana određenog prijevoznika u zračnom prometu ima većinu vlasništva i stvarnu kontrolu nad prijevoznikom ili njena pravna ili fizička lica; i
 - (ii) prijevoznik u zračnom prometu posjeduje certifikat zračnog prijevoznika, kojeg izdaju nadležni organi zračnog prometa druge Ugovorne strane; ili
 - b) u slučaju da se taj prijevoznik u zračnom prometu ne pridržava zakona i propisa Ugovorne strane koja joj ta prava dodjeljuje;
 - c) ukoliko prijevoznik u zračnom prometu na neki drugi način ne uspije pružiti ugovorene usluge zračnog prometa u skladu s uslovima propisanim ovim sporazumom; ili
 - d) u slučaju da se druga Ugovorna strana ne pridržava sigurnosnih i zaštitnih standarda, saglasno članovima 15. i 16. ovog sporazuma.
- (2) Ukoliko nije neophodno neposredno povlačenje, obustava ili uvođenje uslova spomenutih u paragrafu (1) ovog člana radi spečavanja daljnjeg kršenja zakona i propisa, takvo pravo koristi se tek nakon konsultacija sa nadležnim organima zračnog prometa druge Ugovorne strane.

ČLAN 6.

Primjena zakona i propisa

- (1) Zakoni i propisi jedne Ugovorne strane vezani za ulazak na njenu teritoriju, boravak i odlazak s te teritorije zrakoplova koji je angažovan za međunarodni zračni promet ili zračni promet i navođenje takvog zrakoplova, bit će primijenjeni na određene prijevoznike u zračnom prometu druge Ugovorne strane prilikom ulaska na teritoriju, boravka na njoj i odlaska s navedene teritorije.
- (2) Zakoni i propisi jedne Ugovorne strane vezani za ulazak, napuštanje, tranzit, imigraciju, pasoše, carine, valute, sanitarne zahtjeve i izolaciju primjenjivat će se na određene prijevoznike u zračnom prometu druge Ugovorne strane i na njihove zrakoplove angažovane u

međunarodnom zračnom prometu, posade, putnike, prtljagu, robu i poštu prilikom tranzita, ulaska i izlaska i tokom boravka na teritoriji te Ugovorne strane.

- (3) Nijedna od Ugovornih strana neće davati prednost svojoj, niti bilo kojem drugom prijevozniku u zračnom prometu angažovanom na sličnim uslugama međunarodnog zračnog prometa druge Ugovorne strane u primjeni njenih propisa navedenih paragrafima (1) i (2) ovog člana, u upotrebi aerodroma, zračnih puteva, usluga zračnog prometa i objekata koji su pod njenom kontrolom.
- (4) Svaka Ugovorna strana će, na zahtjev druge Ugovorne strane, osigurati kopije važećih zakona i propisa koji su u skladu sa ovim članom.

ČLAN 7.

Poštena i jednaka prava

- (1) Postojat će korektna i jednaka prava određenim prijevoznicima u zračnom prometu Ugovornih strana da vrše usluge na rutama određenim ovim sporazumom.
- (2) Dogovorene usluge zračnog prometa bilo koje od linija određenih Aneksom ovog sporazuma, imat će kao svoj osnovni cilj osiguravanje kapaciteta prikladnog za prijevoz putnika, robe i pošte između teritorija zemalja Ugovornih strana.
- (3) Briga za prijevoz putnika, tereta i pošte koji su preuzeti i otpušteni na mjestima na određenim linijama na teritorijama država osim tog određenog prijevoznika u zračnom prometu, vršit će se u skladu sa općim principom da će taj kapacitet biti vezan za:
 - a) zahtjev prometa prema i od teritorije Ugovorne strane koja je odredila prijevoznika u zračnom prometu;
 - b) prometni zahtjev područja kroz koje zrakoplov prolazi nakon što su uzete u obzir ostale usluge prijevoza ustanovljene od strane prijevoznika u zračnom prometu država koje čine to područje.
 - c) zahtjeve dugoročnih operacija zračnog prometa .
- (4) U provođenju usluga zračnog prometa na linijama koje su određene Aneksom ovog sporazuma, određeni prijevoznici u zračnom prometu svake Ugovorne strane uzet će u obzir interese određenih prijevoznika u zračnom prometu druge Ugovorne strane, kako ne bi ozbiljno oslabili potonje prijevoznike u zračnom prometu ili ih isključili iz određenih linija.
- (5) Nijedna Ugovorna strana neće unilateralno ograničiti rad određenog prijevoznika u zračnom prometu druge Ugovorne strane, osim u skladu

sa uslovima ovog sporazuma ili prema takvim jedinstvenim uslovima koji mogu biti razmatrani Konvencijom.

- (6) Nijedna od Ugovornih strana neće dozvoliti svojim određenim prijevoznicima u zračnom prometu ili prijevozniku u zračnom prometu, bilo u saradnji s nekim drugim prijevoznikom ili zasebno, da zloupotrijebi snagu tržišta na način koji može, koji ima ili namjerava imati, takav učinak da ozbiljno oslabi određenog prijevoznika u zračnom prometu ili da ga isključi iz rute.
- (7) Nadležni organi zračnog prometa će zahtijevati podnošenje rasporeda na odobrenje minimalno 30 dana prije početka izvršavanja dogovorenih usluga ili onog kraćeg perioda kojeg nadležni organi mogu zahtijevati. Odobrenje neće biti uskraćeno, pod uslovom da je raspored u skladu sa Aneksom ovog sporazuma.
- (8) Dopunski letovi koji bi ispunili privremeni zahtjev mogu biti podneseni minimalno tri (3) dana prije izvođenja usluge zračnog prometa.

ČLAN 8.

Carinske obaveze, porezi i izdaci

- (1) Zrakoplovi, koje određeni prijevoznici u zračnom prometu koriste u međunarodnom zračnom prijevozu, jedne ili druge Ugovorne strane oslobođeni su svih carinskih obaveza, troškova pregleda i bilo kojih drugih taksi i naplata, kao i:
 - (a) sljedeći predmeti koje će određeni prijevoznik u zračnom prometu jedne Ugovorne strane unijeti na teritoriju druge Ugovorne strane:
 - (i) oprema za popravak, održavanje i servisiranje i dijelovi;
 - (ii) oprema kojom rukuju putnici i njeni dijelovi;
 - (iii) oprema za ukrcaj tereta i njeni komponentni dijelovi;
 - (iv) sigurnosna oprema uključujući komponentne dijelove za ugradnju u sigurnosnu opremu;
 - (v) materijal za obuku i pomoć pri obuci;
 - (vi) dokumenti prijevoznika i operatora;
 - (vii) zaliha odštampanih karata, računi avionske rute, bilo koji štampani materijal koji nosi logo (znak) prijevoznika u zračnom prometu i uobičajeni publikacijski materijal koji se distribuira bez naknade od strane zrakoplovne kompanije; i
 - (b) sljedeći predmeti koje će određeni prijevoznik u zračnom prometu jedne Ugovorne strane unijeti na teritoriju druge Ugovorne strane ili koja je nabavljena za određenog prijevoznika u zračnom prometu jedne Ugovorne strane na teritoriji druge Ugovorne strane:
 - (i) trgovine u zrakoplovu (uključujući takve predmete kao što su hrana, piće i duhan, ali ne ograničeno samo s tim)

- (ii) gorivo, maziva (uključujući i hidraulične fluide) i potrošne tehničke zalihe
 - (iii) rezervni dijelovi, uključujući motore; i
- (c) računarska oprema i komponentni dijelovi uneseni od strane određenog prijevoznika u zračnom prometu jedne Ugovorne strane na teritoriju druge Ugovorne strane, a koja služi za jednu ili više dolje navedenih potreba:
- (i) popravak, održavanje ili servisiranje zrakoplova;
 - (ii) rad s putnicima na aerodromu ili zrakoplovu na koji se ukrcavaju;
 - (iii) utovar ili istovar tereta sa / iz zrakoplova;
 - (iv) provođenje sigurnosnih provjera putnika i tereta;

pod uslovom da su u svakom slučaju oni namijenjeni upotrebi u ukranom zrakoplovu ili unutar granica međunarodnog aerodroma, u vezi sa uspostavljanjem ili održavanjem usluga međunarodnog zračnog prometa od strane određenog prijevoznika u zračnom prometu kojeg se tiče.

- (2) Izuzimanje od carinskih obaveza, naknada za inspekciju i bilo kojih drugih taksi i naplata, neće se proširiti na troškove bazirane na cijenu usluga pruženih određenim prijevoznicima u zračnom prometu ili prijevozniku u zračnom prometu Ugovorne strane na teritoriji druge Ugovorne strane.
- (3) Oprema i zalihe definirane paragrafom (1) ovog člana, mogu biti istovarene na teritoriji druge Ugovorne strane samo uz odobrenje carinskih vlasti. Za opremu i zalihe definirane ovim paragrafom može se tražiti da budu smještene pod nadzor ili kontrolu carinskih vlasti, toliko vremena dok ne budu ponovo izvezene ili ih se na dugi način ne riješi, u skladu sa važećim carinskim propisima.
- (4) Izuzimanja osigurana ovim članom bit će također na raspolaganju u prilikama kad je određeni prijevoznik u zračnom prometu ili prijevoznici jedne Ugovorne strane sklopila(li) dogovor sa drugim prijevoznikom ili prijevoznicima u zračnom prometu o posudbi ili prijenosu predmeta opisanih paragrafom (1) ovog člana na teritoriji druge Ugovorne strane, pod uvjetom da takva druga strana, prijevoznik u zračnom prometu ili prijevoznici uživaju slična olakšanja od strane druge Ugovorne strane.
- (5) Putnici, prtljaga i teret u direktnom tranzitu preko teritorije bilo koje Ugovorne strane i ne ostavljajući područje rezerviranim u te svrhe, bit će predmetom samo jednostavne kontrole, izuzev mjera zračne sigurnosti. Prtljaga i robe u direktnom tranzitu, bit će izuzeti od naplate carinskih taksi, naknada i naplate.

ČLAN 9.

Naknade korisnika

- (1) Nijedna od Ugovornih strana neće nametnuti prijevozniku u zračnom prometu ili prijevoznicima druge Ugovorne strane naknade za korisnike, u iznosu većem od onih koje primjenjuju njihovi prijevoznici u zračnom prometu koji vrše slične usluge međunarodnog zračnog prometa, niti će dozvoliti da im iste budu nametnute.
- (2) Svaka Ugovorna strana će poticati konsultacije o naknadama korisnika između njihovih organa ili tijela nadležnih za takve naknade i prijevoznika u zračnom prometu koji koriste objekte i usluge, koje im pružaju ta nadležna tijela, u slučajevima gdje je to izvodivo kroz predstavničke organizacije prijevoznika. Prihvatljiva obavijest o bilo kakvom prijedlogu o izmjenama u naknadama korisnika treba biti predata korisnicima, kako bi oni imali priliku izraziti svoje stavove prije nego se izmjene realizuju. Svaka Ugovorna strana dalje će poticati svoje kompetentne nadležne organe ili tijela zadužena za naknade korisnika i same korisnike, na razmjenu pravih informacija koje se tiču naknada korisnika.

ČLAN 10.

Priznavanje uvjerenja i dozvola

- (1) Uvjerenja o plovidbenosti, uvjerenja zračnog operatora, uvjerenja o osposobljenosti i dozvole izdate ili priznate kao validne od strane jedne Ugovorne strane i koje su još uvijek na snazi, druga Ugovorna strana priznat će kao validne, u svrhu izvođenja dogovorenih usluga na određenim rutama u Aneksu ovog sporazuma, ukoliko su zahtjevi pod kojima su ta uvjerenja i dozvole izdati ili proglašeni validnim, u skladu sa minimalnim standardima određenim Konvencijom, ili iznad tih standarda.
- (2) Svaka Ugovorna strana zadržava pravo odbiti priznavanje validnosti uvjerenja o osposobljenosti i dozvole koje je njenim državljanima izdala druga Ugovorna strana, za prelete i/ili slijetanja na svojoj teritoriji.

ČLAN 11.

Tarife

- (1) Ugovorne strane saglasne su s primjenom režima odobrenja tarifa zemlje porijekla, kako je postavljeno odredbama ovog člana.
- (2) Svaka ugovora strana će dozvoliti da tarife zračnog prometa ustanovi svaki određeni prijevoznik u zračnom prometu, na osnovu promatranja tržišta i ostalih relevantnih faktora, uključujući troškove usluga zračnog prometa i tarifa drugih prijevoznika u zračnom prometu za bilo koji dio određene rute.

- (3) Nadležni organi zračnog prometa obje Ugovorne strane neće se složiti sa tarifama zračnog prijevoza koji polazi s njihovih teritorija, ukoliko su one:
 - a) nerazumno diskriminirajuće s obzirom na položaj i/ili uvjete;
 - b) nerazumno visoke ili ograničavajuće zbog zloupotrebe dominantnog položaja i prema tome štetne po interes korisnika;
 - c) neprirodno niske zbog inter alia neposrednog ili posrednog dotiranja države s ciljem zaštite prijevoznika u zračnom prometu o kome se radi.
- (4) Ukoliko su nadležni organi zračnog prometa Ugovorne strane, odakle zračni promet polazi, uvjerenja da tarifa nije u skladu sa načelima paragrafa (2) i intervencijom ovlasti, odmah će o tome obavijestiti nadležne organe zračnog prometa druge Ugovorne strane. Nadležni organi zračnog prometa odakle zračni promet polazi, mogu poduzeti jednostrane radnje s ciljem sprečavanja primjene dogovorene tarife.
- (5) Tokom obavljanja dogovorenog prometa na ruti po pravima 5. slobode prometa, određenom prijevozniku u zračnom prometu neće biti dozvoljeno da naplati tarife, za usporedne kategorije, koje su niže od tarifa primijenjenih od strane bilo kojeg drugog prijevoznika u zračnom prometu koji obavlja usluge na toj ruti po pravima 3. i / ili 4. slobode prometa. Ipak, prilikom vršenja usluge na ruti po pravima 5. slobode prometa, određeni prijevoznik u zračnom prometu imat će pravo mjeriti se s tarifama bilo kojeg drugog prijevoznika u zračnom prometu koji obavlja usluge zračnog prometa na toj ruti, po pravima 3., 4. ili 5. slobode prometa.
- (6) Svaka Ugovorna strana može sa svojim nadležnim organima zračnog prometa zahtijevati evidenciju primijenjenih ili tarifa predloženih za naplatu prema ili od svoje teritorije.
- (7) Ako je evidencija zahtijevna, tarife će biti dostavljene od strane određenih prijevoznika u zračnom prometu za maksimalno 30 dana prije predloženog datuma stupanja na snagu, gdje se očekuje da se navedeni nadležni organi zračnog prometa dogovore o smanjenju tog perioda u posebnim slučajevima.
- (8) Odobrenje tarifa može se izdati izrično, ili ukoliko nadležni organi zračnog prometa koji su u pitanju, nisu izrazili neodobravanje unutar petnaest (15) dana od dana podnošenja zahtjeva, saglasno paragrafu (7) ovog člana, tarife će se smatrati odobrenim. U slučaju da se period dostave skрати, kao što je navedeno u paragrafu (7) ovog člana, period tokom kojeg dođe do bilo kakvog neodobravanja, a koje se mora prijaviti, prema tome će se skratiti.
- (9) Tarife koje se ustanove u skladu sa odredbama ovog člana ostat će na snazi dok se ne uspostave nove.

- (10) Određeni prijevoznici u zračnom prometu obje Ugovorne strane ne moraju naplaćivati tarife drugačije od onih koje su ustanovljene u skladu sa odredbama ovog člana.
- (11) Nadležni organi zračnog prometa će se, kada god je potrebno ili zahtijevano od bilo koje strane, konsultovati o primjeni ovog člana i/ili tarifa koje su primijenjene od strane određenih prijevoznika u zračnom prometu.

ČLAN 12.

Komercijalne aktivnosti

- (1) Određenim prijevoznicima u zračnom prometu svake Ugovorne strane bit će dozvoljeno, na osnovu reciprociteta, da na teritoriji druge Ugovorne strane održavaju svoje urede i predstavništva, kao i svoje komercijalno, operativno i stručno osoblje, koliko je to potrebno za obavljanje dogovorenog prometa.
- (2) Zahtjev za osobljem može, po izboru određene prijevoznike u zračnom prometu svake Ugovorne strane, biti zadovoljen vlastitim osobljem ili korištenjem usluga bilo koje druge organizacije, kompanije ili prijevoznika u zračnom prometu ovlaštenog za izvođenje takvog prometa, koja obavlja usluge na teritoriji druge Ugovorne strane.
- (3) Predstavnici i osoblje prilagodit će se zakonima i pravilima druge Ugovorne strane koji su na snazi i raditi saglasno tim pravilima i zakonima:
 - a) Svaka ugovorna strana će, na osnovu jednakosti i s minimalnom odgodom, dodijeliti neophodna ovlaštenja uposlenih, jednokratne vize ili slična dokumenta za predstavnike ili osoblje na koje se odnosi paragraf (1) ovog člana; i
 - b) Objе Ugovorne strane će olakšati i ubrzati zahtjev za ovlaštenja uposlenih, osoblju koje obavlja određene privremene dužnosti.
- (4) Svaki određeni prijevoznik u zračnom prometu imat će pravo uključiti se u prodaju zračnog prijevoza na teritoriji druge Ugovorne strane, izravno i uz diskreciju pomoću svojih agenata. Svaki određeni prijevoznik u zračnom prometu imat će pravo vršiti prodaju usluga zračnog prijevoza i bilo koja osoba bit će slobodna nabaviti takvu uslugu prijevoza po lokalnoj ili bilo kojoj slobodnoj konvertibilnoj valuti u skladu sa nacionalnim zakonima i pravilima.

ČLAN 13.

Transfer zarade

Svaka Ugovorna strana daje, svakoj određenoj aviokompaniji druge Ugovorne strane, pravo na slobodan transfer, u bilo kojoj slobodnoj konvertibilnoj valuti,

viškova prihoda nad rashodima koje je ostvarila određena aviokompanija na njenoj teritoriji. Takvi transferi bit će ostvareni na osnovu službene razmjene tečaja za tekuće isplate, primjenjive na dan kada određeni prijevoznik u zračnom prometu druge Ugovorne strane podnese zahtjev za transfer i neće biti predmetom nikakvih naplata osim naplate uobičajnih bankovnih usluga u takvim transferima.

ČLAN 14. **Pružanje informacija**

- (1) Nadležni organi zračnog prometa Ugovorne strane dostavit će na zahtjev nadležnih organa zračnog prometa druge Ugovorne strane, periodične ili druge izjave o statistikama, koje mogu biti opravdano zahtijevane u svrhu pregleda kapaciteta pruženog u dogovorenim uslugama od strane određenog prijevoznika u zračnom prometu ili prijevoznika Ugovorne strane, na koju se odnosio početak ovog člana. Takve izjave će sadržavati sve informacije potrebne da bi se ustanovila količina prometa kojeg su ostvarili prijevoznici u zračnom prometu o dogovorenim uslugama, uključujući polazne tačke i destinacije tog prometa.
- (2) Svaki dopunski statistički podatak vezan za usluge zračnog prometa, kojeg mogu zahtijevati nadležni organi zračnog prometa jedne Ugovorne strane, bit će razmatran i dogovoren između Ugovornih strana.

ČLAN 15. **Zračna sigurnost**

- (1) Saglasno svojim pravima i obavezama prema međunarodnom zakonu, Ugovorne strane ponovno potvrđuju obavezu zaštite sigurnosti civilnog zrakoplovstva od djela nezakonog ometanja. Ne ograničavajući njihova opća prava i obaveze prema međunarodnom zakonu, Ugovorne strane će osobito postupati u skladu s odredbama Konvencije o krivičnim djelima i određenim drugim djelima u zrakoplovu, potpisanoj u gradu Tokiju 14. septembra 1962. godine, Konvencije o suzbijanju nezakonitih otmica zrakoplova, potpisane u Haagu 16. decembra 1970. godine i Konvencije o suzbijanju nezakonitih djela protiv sigurnosti civilnog zrakoplovstva, potpisane u Montrealu 23. septembra 1971. godine, njenim Dodatnim protokolom o prevenciji nezakonitih djela protiv sigurnosti međunarodnih aerodroma, potpisanog u Montrealu 24. februara 1988. godine., kao i bilo kojom drugom multilateralnom Konvencijom upravljanja sigurnosti zrakoplovstva, čega se Ugovorne strane pridržavaju.
- (2) Ugovorne strane će prema zahtjevu pružati jedna drugoj svu neophodnu pomoć u cilju sprečavanja nezakonitih otmica civilnih zrakoplova i drugih nezakonitih radnji usmjerenih protiv sigurnosti zrakoplova, njihovih putnika i posade, aerodroma i uređaja za zrakoplovnu navigaciju i bilo koje druge prijetnje po sigurnost civilnog zrakoplovstva.

- (3) Ugovorne strane će u međusobnim odnosima postupati u skladu sa odredbama o zrakoplovnoj sigurnosti, koje je ustanovila Međunarodna organizacija civilnog zrakoplovstva, određenim kao Aneksi uz Konvenciju o Međunarodnom civilnom zrakoplovstvu u mjeri u kojoj su sigurnosne odredbe primjenjive za Ugovorne strane. Zahtijevat će se da korisnici zrakoplova, u njihovom registru ili korisnici zrakoplova čije je sjedište ili stalno boravište na njihovoj teritoriji, kao i korisnici aerodroma na njihovoj teritoriji, postupaju u skladu sa odredbama o zrakoplovnoj sigurnosti.
- (4) Svaka Ugovorna strana saglasna je da se od korisnika zrakoplova može zahtijevati poštivanje odredaba o zrakoplovnoj sigurnosti, navedenih u paragrafu (3) ovog člana, za ulazak na, odlazak iz ili tokom boravka na teritoriju te druge Ugovorne strane. Svaka Ugovorna strana će također djelovati u korist bilo kakvog zahtjeva druge Ugovorne strane za primjenu posebnih sigurnosnih mjera u slučaju osobite prijetnje. Svaka Ugovorna strana omogućit će da se prikladne mjere praktično primijene unutar njene teritorije kako bi se zaštitio zrakoplov i kako bi se pregledali putnici, posada zrakoplova, ručna prtljaga, teret i trgovine unutar zrakoplova, prije i tokom ukrcavanja ili utovara i da su te mjere prilagođene tako da su u skladu s rastom prijetnje.
- (5) U slučaju da se dogodi incident prijetnje, nezakonitom otmicom civilnog zrakoplova ili drugih nezakonitih radnji protiv sigurnosti zrakoplova, njihovih putnika i posade, aerodroma ili uređaja za zrakoplovnu navigaciju, Ugovorne strane pomažu jedna drugoj uspostavljanjem komunikacije i drugim odgovarajućim mjerama brzog i sigurnog okončanja incidenta ili prijetnje incidentom.
- (6) Kada Ugovorna strana ima osnovane sumnje da je druga Ugovorna strana odstupila od odredaba ovog člana o zrakoplovnoj sigurnosti, ta Ugovorna strana može zahtijevati konsultacije s drugom Ugovornom stranom. Takve konsultacije održat će se unutar sedam (7) dana od podnošenja tog zahtjeva.

ČLAN 16.

Sigurnost odvijanja zračnog prometa

- (1) Svaka Ugovorna strana može zahtijevati konsultacije u vezi sa sigurnosnim standardima koje je usvojila druga Ugovorna strana, u svakoj oblasti koja se odnosi na posadu, zrakoplov ili njihovu upotrebu. Takve konsultacije održat će se u roku trideset (30) dana od dana podnošenja zahtjeva.
- (2) Ako nakon takvih konsultacija jedna od Ugovornih strana ustanovi da druga Ugovorna strana praktično ne održava i rukovodi, u bilo kojoj takvoj oblasti, sigurnosnim standardima koje su u najmanju ruku na razini minimalnih standarda tada ustanovljenih prema Konvenciji, prva Ugovorna strana obavijestit će drugu Ugovornu stranu o tim saznanjima, kao i mjerama koje smatra potrebnim za usaglašavanje s tim minimalnim standardima, dok će ta druga Ugovorna strana poduzeti odgovarajuće

mjere ispravke. Ukoliko ta druga Ugovorna strana ne poduzme odgovarajuće mjere ispravke u roku od petnaest (15) dana ili eventualnom dužem dogovorenom roku, to će biti razlog za primjenu člana 4. ovog sporazuma. (Povlačenje ili ukidanje operativnih nadležnosti).

- (3) Uprkos obavezama navedenim u članu 33. Konvencije, dogovoreno je da bilo koji zrakoplov kojim upravlja određeni prijevoznik u zračnom prometu ili prijevoznici jedne Ugovorne strane, na rutama prema ili od teritorije druge Ugovorne strane može, tokom boravka na teritoriji druge Ugovorne strane biti podvrgnut provjeri od strane nadležnih predstavnika druge Ugovorne strane, provjeri unutar zrakoplova ili oko zrakoplova radi provjere validnosti zrakoplovne dokumentacije i dokumentacije njene posade i očiglednog stanja zrakoplova i njegove opreme (u ovom članu nazvan kao pregled na platformi), pod uslovom da to ne dovede do neopravdanog kašnjenja.
- (4) Ako bilo koji takav pregled na platformi ili niz takvih pregleda pokaže da postoji:
 - a) ozbiljna zabrinutost da zrakoplov ili upotreba zrakoplova nije u skladu sa minimalnim standardima tada ustanovljenim prema Konvenciji, ili
 - b) ozbiljna zabrinutost da postoji nedostatak efikasnog održavanja i provođenja sigurnosnih standarda tada ustanovljenih prema Konvenciji,

Ugovorna strana koja vrši pregled može, u svrhu člana 33. Konvencije, biti slobodna zaključiti da zahtjevi prema kojima su uvjerenja ili dozvole za zrakoplov i posadu zrakoplova izdati i validni ili da zahtjevi prema kojima je zrakoplov u prometu, nisu na razini minimalnih standarda ili iznad minimalnih standarda tada ustanovljenih prema Konvenciji.

- (5) U slučaju da je pristup u svrhu pregleda zrakoplova na platformi koje koristi prijevoznik u zračnom prometu ili prijevoznici jedne Ugovorne strane u skladu sa stavom (3) odbijen od strane predstavnika tog prijevoznika u zračnom prometu ili prijevoznika, druga Ugovorna strana bit će slobodna zaključiti ozbiljnu zabrinutost navedenu u paragrafu (4) ovog člana koja povlači zaključke također navedene tim paragrafom.
- (6) Svaka Ugovorna strana zadržava pravo obustaviti ili izmijeniti dozvolu za obavljanje usluga zračnog prometa prijevozniku u zračnom prometu ili prijevoznicima druge Ugovorne strane, u slučaju da prva Ugovorna strana, bilo na osnovu pregleda na platformi, niza pregleda na platformi, odbijanja pristupa u cilju pregleda na platformi, konsultacija ili na nekoj drugoj osnovi, zaključi da je hitna akcija neophodna za očuvanje sigurnosti zračnog prometa.

- (7) Bilo koja gore navedena akcija jedne Ugovorne strane, u skladu sa paragrafima (2) i (6) bit će obustavljena onda kada prestanu postojati razlozi koji su do toga i doveli.

ČLAN 17. **Konsultacije**

- (1) U duhu bliske saradnje, nadležni organi zračnog prometa Ugovornih strana međusobno će konsultovati jedni druge s vremena na vrijeme s ciljem omogućavanja primjene i zadovoljavajuće provedbe odredaba sporazuma.
- (2) Takve konsultacije započet će unutar perioda od šezdeset (60) dana od dana prijema pisanog zahtjeva, osim ukoliko se Ugovorne strane drugačije ne dogovore.

ČLAN 18. **Izmjene i dopune**

- (1) Ukoliko bilo koja Ugovorna strana smatra da je poželjno napraviti izmjene bilo koje od odredaba ovog sporazuma, ona može zahtijevati konsultacije s drugom Ugovornom stranom. Konsultacije se mogu provesti između nadležnih organa zračnog prometa kroz diskusiju ili prijepisku i započet će unutar perioda od šezdeset (60) dana od dana podnošenja zahtjeva. Bilo koje dogovorene dopune stupit će na snagu u trenutku kada razmjenom primjedbi između Ugovornih strana budu potvrđene.
- (2) Izmjene Aneksa ovog sporazuma mogu se postići dogovorom između nadležnih organa zrakoplovnog prometa Ugovornih strana. Takve izmjene se mogu privremeno primjenjivati od dana kada su ih nadležni organi zračnog prometa Ugovornih strana zajednički ustanovile i stupit će na snagu u trenutku kada razmjenom primjedbi između Ugovornih strana budu potvrđene.

ČLAN 19. **Rješavanje sporova**

- (1) U slučaju spora između Ugovornih strana u pogledu tumačenja ili primjene ovog sporazuma, Ugovorne strane pregovorima će ga nastojati riješiti.
- (2) Ako Ugovorne strane ne uspiju riješiti spor pregovorima, spor će se kroz osobu ili upravno tijelo po dogovoru ili na zahtjev bilo koje Ugovorne strane, predati na odluku Arbitražnom tribunalu sastavljenom od tri arbitra koji će biti sastavljeni na sljedeći način:

- (a) U roku od trideset (30) dana nakon prijema zahtjeva za arbitražu, svaka Ugovorna strana imenovat će po jednog arbitra. Državljanin treće države, koji će biti u ulozi predsjedavajućeg Tribunala, bit će postavljen kao treći arbitar, prema dogovoru između dva arbitra, u roku od šezdeset (60) dana od imenovanja drugog arbitra;
 - (b) u slučaju da u gore navedenom vremenskom roku nije ugovoren nikakav sastanak, bilo koja Ugovorna strana može zahtijevati od predsjedavajućeg Vijeća organizacija Međunarodnog civilnog zrakoplovstva da dogovori sastanak u roku od trideset (30) dana. Ukoliko je predsjedavajući državljanin jedne od Ugovornih strana, zahtijevat će se od najvećeg potpredsjednika te organizacije, koji nije državljanin jedne od Ugovornih strana, da organizira sastanak.
- (3) Osim ako se ovim članom drugačije ne propiše ili drugačije dogovori među Ugovornim stranama, Tribunal će odrediti ograničenja njegove nadležnost i ustanoviti vlastite procedure. Prema uputama Tribunala ili na zahtjev bilo koje Ugovorne strane, sastanak na kojem će se precizno definirati pitanja koja zahtijevaju arbitražu i posebne procedure koje treba slijediti, održat će se u roku ne dužem od trideset (30) dana nakon što se Tribunal formira u potpunom sastavu.
 - (4) Osim ako se Ugovorne strane drugačije ne dogovore ili bude propisano Tribunalom, svaka Ugovorna strana dostavit će memorandum u roku od četrdeset i pet (45) dana nakon što je Tribunal oformljen u potpunom sastavu. Svaka Ugovorna strana može dostaviti odgovor u roku od šezdeset (60) dana nakon podnošenja memoranduma druge Ugovorne strane. Tribunal će održati saslušanje na zahtjev bilo koje Ugovorne strane ili diskretno, unutar trideset (30) dana od dospijeca odgovora.
 - (5) Tribunal će pokušati izdati pisanu odluku u roku od trideset (30) dana nakon završetka saslušanja i, u slučaju da saslušanje nije održano, trideset (30) dana nakon pristizanja oba odgovora. Odluka će biti donesena većinom glasova.
 - (6) Ugovorne strane mogu dostaviti zahtjeve za pojašnjenje odluke u roku od petnaest (15) dana nakon što je primljena i takvo pojašnjenje bit će izdato u roku od petnaest (15) dana nakon primitka zahtjeva.
 - (7) Odluka Tribunala bit će obavezujuća za Ugovorne strane.
 - (8) Svaka Ugovorna strana snosit će troškove arbitra kojeg je imenovala. Drugi troškovi arbitražnog suda bit će podjednako podijeljeni između Ugovornih strana, uključujući sve troškove predsjednika ili potpredsjednika Međunarodne organizacije civilnog zrakoplovstva tokom provođenja procedura iz paragrafa (2) (b) ovog člana.

ČLAN 20.
Prekid Sporazuma

- (1) Svaka Ugovorna strana može u bilo kome trenutku, putem diplomatskih kanala, drugoj Ugovornoj strani dati pismenu obavijest o svojoj odluci da okonča ovaj sporazum. Takva obavijest u isto vrijeme će biti prenesena Međunarodnoj organizaciji civilnog zrakoplovstva.
- (2) Sporazum će biti prekinut u periodu od dvanaest (12) mjeseci od dana prijema obavijesti, osim ukoliko obavijest o prekidu Sporazuma ne bude povučena prije isteka ovog perioda.
- (3) U slučaju da druga Ugovorna strana ne potvrdi prijem obavijesti, smatrat će se da je obavijest primljena četrnestog (14) dana od dana kada je istu primila Međunarodna organizacija civilnog zrakoplovstva.

ČLAN 21.
Registracija

Ovaj sporazum i bilo koja dopuna ili izmjena evidentirat će se kod Međunarodne organizacije civilnog zrakoplovstva.

ČLAN 22.
Multilateralne konvencije

Ako opća multilateralna konvencija civilnog zrakoplovstva ili multilateralni sporazum stupi na snagu kod obje Ugovorne strane, prevagnut će odredbe te konvencije nad uvjetima ovog sporazuma, tamo gdje nastane proturiječnost među njima. U skladu sa članom 17. ovog sporazuma, konsultacije mogu biti održane kako bi se odredilo u kojim razmjerama je ovaj sporazum zahvaćen odredbama multilateralne konvencije.

ČLAN 23.
Stupanje na snagu

- (1) Svaka Ugovorna strana će, putem diplomatskih kanala, obavijestiti drugu Ugovornu stranu o ispunjenju njenih internih pravnih zahtjeva za stupanje na snagu ovog sporazuma.

U prisustvu dolje potpisanih, propisno ovlastenih od strane svojih vlada, potpisali ovaj Sporazum.

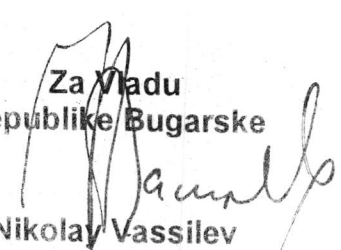
Sačinjeno u duplikatu u Sofiji, dana 10. 12. 2004., na službenim jezicima Bosne i Hercegovine: bosanskom, srpskom i hrvatskom, na bugarskom i na engleskom jeziku, svaki jednako autentičan.

U slučaju razlike tumačenja ovog sporazuma, mjerodavan je tekst na engleskom jeziku.

**Za Vijeće Ministara
Bosne i Hercegovine**

Branko Đokić

**Za Vladu
Republike Bugarske**

Nikolay Vassilev

ANEKS

RASPORED RUTA

- A. Određeni prijevoznik u zračnom prometu ili prijevoznici u Bosni i Hercegovini imaju pravo vršiti redovan međunarodni zračni promet u oba smjera na linijama utvrđenim u daljem tekstu

Tačke u BiH	Tačke međuslijetanja	Tačke u Republici Bugarskoj	Tačke dalje
bilo koje tačke		bilo koje tačke	

- B. Određeni prijevoznik u zračnom prometu ili prijevoznici Republici Bugarskoj imaju pravo vršiti redovan međunarodni zračni promet u oba smjera na linijama utvrđenim u daljem tekstu

Tačke u Republici Bugarskoj	Tačke međuslijetanja	Tačke u BiH	Tačke dalje
bilo koje tačke		bilo koje tačke	

NAPOMENE

1. Bilo koja tačka ili tačke na određenim rutama, može biti izostavljena od strane određenog prijevoznika u zračnom prometu bilo koje Ugovorne strane, na jednom ili svim letovima, pod uvjetom da je polazna tačka ili tačka slijetanja na teritoriji te Ugovorne strane.
2. Tačke međuslijetanja i tačke dalje odabrat će Nadležni organi zračnog prometa svake Ugovorne strane i o njima će obavijestiti Nadležne organe zračnog prometa druge Ugovorne strane prije početka izvršavanja.
3. Tačke međuslijetanja ili tačke dalje mogu opslužiti određene prijevoznike svake Ugovorne strane, bez korištenja prava 5. slobode prometa. Implementacija prava 5. slobode prometa bit će dogovorena između Nadležnih organa zračnog prometa Ugovornih strana.

4. Nadležni organi zračnog prometa Ugovornih strana će, s vremena na vrijeme, zajednički utvrditi ukupni broj frekvencija po kojima određeni prijevoznici Ugovornih strana mogu vršiti usluge.
5. Ukoliko određeni prijevoznici u zračnom prometu jedne Ugovorne strane ne iskoriste frekvencije koje su im na raspolaganju između teritorija Ugovornih strana, određeni prijevoznici u zračnom prometu druge Ugovorne strane mogu vršiti usluge zračnog prometa do ukupnog broja frekvencija koje su dogovorili Nadležni organi zračnog prometa Ugovornih strana, u skladu sa Napomenom 4. U slučaju da određeni prijevoznici prve Ugovorne strane namjeravaju započeti zračni promet, oni će obavijestiti određene prijevoznike druge Ugovorne strane, barem jednu ugovorenu sezonu prije planiranog početka operacija.
6. Prilikom vršenja ili nuđenja usluga zračnog prometa na određenim rutama, bilo koji određeni prijevoznik u zračnom prometu jedne Ugovorne strane, može sklopiti «code-sharing» i «blocked-space» dogovor sa
 - a) prijevoznikom ili prijevoznicima u zračnom prometu druge Ugovorne strane,
 - b) prijevoznikom ili prijevoznicima u zračnom prometu treće strane. Ukoliko takva treća strana ne da ovlaštenje ili ne dozvoli usporedne dogovore između prijevoznika druge Ugovorne strane i ostalih zrakoplovnih kompanija na uslugama iz, preko i za takvu treću zemlju, Nadležni organi zračnog prometa imaju pravo ne prihvatiti takav dogovor.
7. Gore navedeno osiguravanje treće strane s «code-sharing» je ipak stvar uvjeta pod kojima sve zrakoplovne kompanije u takvim dogovorima:
 - a) su dobile odobrenje od Nadležnih organa zračnog prometa Ugovornih strana i ispunile zahtjeve koje one postavljaju, a koji se primjenjuju u takvim dogovorima,
 - b) zadržavaju osnovna prava prometa i ispunjavaju principe ovog Sporazuma
 - c) osiguravaju korisnike sa pravim informacijama vezanim za takve dogovore «code-sharing» i «blocked-space»..